

OBSERVATORIUM
VOOR GEZONDHEID EN WELZIEN
BRUSSEL

OBSERVATOIRE
DE LA SANTÉ ET DU SOCIAL
BRUXELLES

Synthese van de rondetafel

BRUSSELS ARMOEDERAPPORT

2016

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Brusselse Armoederapporten

De inhoud van het Brussels armoederapport werd vastgelegd in de ordonnantie van 20 juli 2006 “betreffende het opstellen van het armoederapport van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest”. Het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn werd belast met de uitwerking ervan.

Deze ordonnantie legt vast dat er tweejaarlijks een vijfdelig armoederapport verschijnt: de (jaarlijkse) Welzijnsbarometer, het Thematisch rapport, de Gekruiste Blikken (externe bijdragen), het Brussels actieplan armoedebestrijding en de Synthese van de rondetafel. Op basis van deze verschillende katernen formuleert de Verenigde Vergadering ten slotte aanbevelingen met betrekking tot de strijd tegen armoede.

Voorliggende Synthese van de rondetafel vormt het vijfde luik van het [Brusselse armoederapport 2016](#):

- Welzijnsbarometer
- Thematisch rapport: “Inzichten in non take-up van de sociale rechten en in sociale onderbescherming in het Brussels Gewest”
- Gekruiste blikken
- Brussels Actieplan Armoedebestrijding
- Synthese van de rondetafel

De verschillende rapporten zijn beschikbaar op de website van het Observatorium (<https://www.ccc-ggc.brussels/nl/observatbru/publicaties/thematische-rapporten>)

De inhoud van dit rapport mag overgenomen worden, mits duidelijke bronvermelding.

Gelieve op de volgende wijze naar de Synthese van de rondetafel te verwijzen:

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2017), *Synthese van de rondetafel*, Brussels armoederapport 2016, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie: Brussel.

Deze publicatie bestaat ook in het Frans.

COLOFON

Auteurs

Olivier Gillis

Laurence Noël

Miguel Rwubu

Vertaling

Directie Vertaling van Iriscare en Brussels Language Services

Wettelijk depotnummer

D/2016/9334/32

Voor meer informatie

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Belliardstraat 71, bus 1 – 1040 Brussel

Tel. 02/552 01 89

observat@ccc.brussels

<https://www.ccc-ggc.brussels/nl/observatbru/publicaties/armoederapporten-5-katernen>

Laurence Noël

Tel : 02/552 01 50

lnoel@ccc.brussels

Dankwoord

We danken iedereen die heeft deelgenomen aan de Rondetafel in het kader van het Brussels armoederapport 2016 en van deze gelegenheid een echt publiek debat heeft helpen maken, zoals bedoeld in de [ordonnantie](#). We denken hierbij aan de parlementsleden, de ministers voor Bijstand aan Personen, de mensen op het terrein en de personen die we tijdens ons onderzoek hebben ontmoet. Onze dank gaat ook naar al wie heeft bijgedragen aan de verschillende katernen van het Brussels armoederapport.

We danken in het bijzonder de moderator van het debat, Benoit Feyt, evenals de hierna genoemde organisaties die hun prioriteiten op het vlak van sociale onderbescherming, toegepast op hun actiedomeinen, zijn komen voorstellen: Jean Spinette voor de Federatie van de Brusselse OCMW's, Emmanuelle Pottier en Khadija Senhadji voor het Brussels Observatorium voor de Werkgelegenheid, Bruno Vinikas voor Le Forum – Bruxelles contre les inégalités, Geneviève Loots voor Dokters van de Wereld, Nicolas Poncin voor InforGazElec, Sébastien Alexandre voor de Fédération bruxelloise francophone des institutions pour toxicomanes (Fedito, Franstalige Brusselse federatie van de instellingen voor drugsverslaafden), Sarah De Heusch Ribassin voor SMart, Paul Palsterman voor het Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV), Nilüfer Polat voor de Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België (ACLVB), Eric Buysens voor het Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV), Alexia Serré voor de Federatie van de Bicommunautaire Maatschappelijke Diensten (FBMD), Cécile Coddens en Laurent Assoumou voor de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM), Manuel Laurent voor Solidaris.

Het team van het Observatorium

Table des matières

Colofon	2
Dankwoord	3
Inleiding	5
Toespraak van Mevrouw de gedeputeerde Hannelore Goeman, vertegenwoordigster van de Heer Pascal Smet, bevoegd Minister voor het beleid inzake Bijstand aan Personen	7
Toespraak van Mevrouw Céline Fremault, Minister bevoegd voor het beleid inzake de Bijstand aan Personen.....	9
I. Op weg naar een universele sociale zekerheid die sociale bescherming voor iedereen combineert met gespecialiseerde maatregelen?	12
1.1 Enkele vaststellingen	12
Beperking van de universele sociale zekerheid: het voorbeeld van de werkloosheidsuitkeringen.....	12
Het OCMW: een rol die steeds minder aanvullend wordt	13
1.2. Uitdagingen en aanbevelingen	14
Minder controle, meer hulp en begeleiding	14
Universele sociale zekerheid om de toegang tot sociale basisrechten te garanderen	16
Tegelijk moeten er specifieke maatregelen komen voor kansarmen: het voorbeeld van de 0,5-lijn en risicobeperkende gebruiksruidtes	17
Recht op huisvesting, een recht fundamenteel voor het verkrijgen van sociale rechten	18
II. Proactiviteit vanwege de overheidsactoren en -instellingen bij het terugdringen van de non take-up van rechten en sociale onderbescherming om rechten werkelijk effectief te maken.....	19
Vereenvoudigde administratieve formaliteiten en informatieverstrekking.....	19
Automatisering van de toekenning van rechten: enkele voorbeelden en aandachtspunten	20
Centralisering en beschikbaarheid van gegevens om de personen en hun overgang van een statuut naar een ander beter op te volgen en de 'non-take-up' van de rechten in percentages te beoordelen.....	23
Minder strikte en meer beschermende regelgeving.....	24
Betere toegang tot justitie en tot de indiening van beroepen voor toegang tot sociale basisrechten	25
Conclusie	27
Bijlage I: deelnemers aan de rondetafel	28

Inleiding

Naar aanleiding van de publicatie van het [Brussels armoederapport](#) wordt er telkens een rondetafel georganiseerd¹ waar de conclusies van het rapport publiek besproken worden met alle betrokken actoren. De bedoeling is om werkpistes te formuleren die het parlementair debat kunnen voeden en die kunnen bijdragen aan het Brussels actieplan armoedebestrijding en zo kunnen aanzetten tot politieke actie in de strijd tegen armoede en sociale ongelijkheden.

Al de 95 deelnemers aan de **Rondetafel van 29 maart 2017** hebben van dit publiek debat een vruchtbare uitwisseling gemaakt door afwisseling in de uiteenzettingen en de voorstellen afkomstig van diverse actoren, beleidsmakers van verschillende bestuursniveaus en personen die aan den lijve hebben ondervonden wat sociale onderbescherming inhoudt.

De dag begon met een interventie van mevrouw Hannelore Goeman, sp.a.-gedeputeerde, die de heer Pascal Smet, minister, vertegenwoordigde.

Vervolgens stelde het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn een deel (katernen 1 en 2) van het Brusselse armoederapport voor: de [Welzijnsbarometer 2016](#) en het [Thematisch rapport 2016 “Inzichten in non take-up van de sociale rechten en in sociale onderbescherming in het Brussels Gewest”](#). Deze presentatie werd gevolgd door vragen en reacties.

Daarna volgde een eerste debat tegen de achtergrond van het feit dat, ondanks het bestaan van vele – universele of selectieve – voorzieningen, **kwetsbare personen die blootgesteld zijn aan sociale onderbescherming geen toegang hebben tot hun rechten**. Er is sprake van tegenstrijdigheden tussen, enerzijds, de werking van de overheid die zich steeds meer selectief richt op bepaalde kwetsbare groepen en, anderzijds, een soms zeer relatieve toegang tot sociale bescherming voor sommige van deze personen. Vaststellingen en actieplannen werden voorgesteld en besproken.

De namiddag begon met een interventie van mevrouw Céline Frémault, minister van Bijstand aan Personen.

Het tweede debat had als kader de **vaststelling van de gedeelde verantwoordelijkheid van alle actoren (overheidsdiensten en andere) wat betreft de effectiviteit van de rechten (en het risico van sociale onderbescherming)**. Meerdere algemene en gespecialiseerde actoren wezen op bepaalde vaststellingen en acties die op gewestelijk niveau moeten worden ondernomen met betrekking tot de steeds moeilijker toegang tot sociale rechten, de situaties van sociale onderbescherming die zich voordoen en de “nieuwe” spanningen en verantwoordelijkheden in het dagelijks werk van alle actoren in het domein van de sociale bescherming.

Dit document vormt een samenvatting van de opmerkingen en reacties van de deelnemers aan het rondetafelgesprek met betrekking tot twee belangrijke transversale uitdagingen, zoals het Observatorium die in kaart bracht op grond van de resultaten van het onderzoek:

- I. de universele sociale zekerheid (her)uitbouwen met behoud van specifieke hulp- en begeleidingsmaatregelen;
- II. een proactief beleid ontwikkelen om de 'non-take-up' van rechten en sociale onderbescherming terug te dringen, om de rechten echt doeltreffend te maken.

Toespraak van Mevrouw de gedeputeerde Hannelore Goeman, vertegenwoordigster van de Heer Pascal Smet, bevoegd Minister voor het beleid inzake Bijstand aan Personen

Naast heel wat plichten, hebben wij allemaal – u en ik – ook rechten in dit land.

Er is bijvoorbeeld het recht op werk, maar er is ook het recht op sociale bescherming, die geregeld wordt via de sociale zekerheid.

Dit zijn fundamentele rechten. Want in dit land staat het verankerd in de grondwet: iedereen heeft het recht om een menswaardig leven te leiden.

Want voor ons is het duidelijk: sociale bescherming mag niet bepaald worden door toeval, of door inkomsten. Iedereen in dit land moet toegang hebben tot sociale basisrechten, tot sociale bescherming. En die basisrechten moeten de federale overheid, maar ook Gemeenschappen, de Gewesten en de lokale overheden respecteren en garanderen.

Vandaag hebben we het over het feit dat er nog steeds mazen zitten in het net van de sociale bescherming. Er zijn nog altijd te veel mensen die wel recht hebben op sociale bescherming, maar er geen gebruik van kunnen maken.

Want ook al is de sociale bescherming erkend als basisrecht, toch leeft 15,5 van de Belgische bevolking onder de armoedegrens. In Brussel leeft zelfs 33,7 % van de mensen onder de armoedegrens.

Eén op drie mensen leeft dus in armoede.

Weet dat dit een gemiddelde is. Sommige bevolkingsgroepen worden nog harder getroffen dan anderen.

Welke lessen moeten we leren uit de alarmerende cijfers rond armoede in deze stad?

Eerst en vooral moeten we vaststellen dat inkomsten uit arbeid niet altijd meer voldoende zijn.

Ik denk daarbij aan deeltijds werk, interim werk, werk in lage statuten. Deze zorgen steeds meer voor de ‘werkende armen’. Maar ook werkloosheidsuitkeringen, vergoedingen van het ziekenfonds, pensioenen en het leefloon zijn niet meer voldoende om waardig te leven.

Bovendien moeten we erkennen dat bepaalde groepen systematisch uitgesloten worden van de arbeidsmarkt, sociale of vervangingstoelagen of gezondheidszorg. Steeds meer botsen mensen op een absurde bureaucratie die het voor hen onmogelijk maakt om een beroep te doen op dat waar ze recht op hebben.

Ook de wetgeving wordt alsmaar complexer. De huidige federale regering voert een hardere en minder sociale politiek.

De combinatie van al deze feiten zorgt ervoor dat steeds meer mensen te weinig middelen hebben om te voorzien in basisbehoeften, wat we zien aan de steeds groeiende rijen aan de voedselbanken en organisaties die voorzien in materiële hulp.

Daarnaast weten we ook dat sommige mensen, zoals eenoudergezinnen, jongeren, ouderen en mensen met een handicap meer kans hebben om in de armoede terecht te komen. We weten ook dat zij meer kans hebben op discriminatie op verschillende vlakken. De stempel van ‘armoede’ is een zware stempel om te dragen. Mensen met een leefloon hebben het moeilijk om gepaste woningen te vinden, mensen met een

werkloosheidsuitkering of ziekte-uitkering krijgen steeds meer de stempel van onwillige. Voor hen zijn de drempels om gebruik te kunnen maken van hun sociale rechten dan ook nog hoger dan voor anderen.

Die "hoge drempel" kent vele vormen: een gebrek aan informatie, schaamte of schrik. Soms denken de mensen ook dat ze geen recht hebben op steun of zijn ze bang van de soms ellenlange procedures.

Deze sociale onderbescherming is een realiteit die wij met alle mogelijke wettelijke middelen moeten bestrijden. De uitsluitingsmechanismen moeten vastgesteld worden. We moeten een doeltreffende en efficiënte aanpak ontwikkelen en adequate sociale maatregelen nemen.

Dat zal geen makkelijke oefening zijn, dat geef ik toe. Maar moeilijk kan ook en bovendien gaat dit over cruciale aspecten van onze maatschappij, het garanderen van basisrechten en sociale bescherming.

Welke aanpak is er dan nodig?

Op lokaal vlak kunnen wij ons focussen op sommige vormen van sociaal beleid:

we kunnen de OCMW's mobiliseren om mensen op te zoeken die nu door de mazen van het net glippen en de hoognodige sociale bescherming niet krijgen. Een bescherming – ik kan het niet genoeg herhalen – waar ze nochtans recht op hebben.

We moeten die mensen vinden, luisteren naar hun verhaal en hen begeleiden bij de stappen die ze moeten ondernemen, we moeten de lokale hulpnetwerken activeren.

Het is ook onze taak om de kansarmoede preventief aan te pakken, door bijvoorbeeld sneller en beter een referentieadres toe te kennen of door te anticiperen op uithuiszettingen.

We moeten de toegang tot huisvesting verbeteren en wetten durven maken die mensen beschermen in hun huisvestingssituatie. We moeten verloren rechten opnieuw toekennen en instaan voor de psychische begeleiding van mensen in moeilijkheden.

Evenzeer moeten we een beleid verdedigen dat proactief werkt.

Zo kunnen een aantal rechten automatisch toegekend worden aan mensen die er recht op hebben. Mensen zijn dan niet verplicht om allerlei complexe formaliteiten te ondergaan, om steeds opnieuw dezelfde documenten in te vullen, steeds opnieuw hun verleden uit de doeken te moeten doen. Bovendien kunnen we de kwaliteit van de dienst verbeteren. Het is vandaag de dag onaanvaardbaar dat mensen hun uitkering verliezen omdat één of ander informaticasysteem niet werkt.

Het verslag dat u deze voormiddag wordt voorgelegd, maakt een eerste globale en verkennende vaststelling over mensen die geen beroep kunnen doen op hun rechten en op de diensten die bestaan in het Brusselse Gewest.

We moeten met z'n allen onderzoeken waar het hapert in onze sociale bescherming en in de strijd tegen de armoede. Straks zal u verschillende benaderingen te horen krijgen. De factoren van sociale onderbescherming worden beschreven, uitsluitingsmechanismen verklaard en analyses worden voorgesteld. We laten ook mensen aan het woord voor wie overleven een dagdagelijkse strijd is.

Daarna is er voldoende tijd om vragen te stellen. U kan ook aanbevelingen doen.

En daarna is het tijd voor actie. Want weten waar het hapert om aan brusselaars de sociale bescherming toe te kennen waar ze recht op hebben is een eerste stap.

De tweede en noodzakelijke stap is aan onze overheden om hier werkelijk iets aan te doen.

U kan in mij steeds een bondgenoot zien om daar met u samen voor te pleiten en aan te werken.

Ik dank u voor uw aandacht.

Toespraak van Mevrouw Céline Fremault, Minister bevoegd voor het beleid inzake de Bijstand aan Personen

Dames en heren,

Ik heb met zeer grote belangstelling kennis genomen van de inhoud van het rapport van het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn betreffende het thema “sociale onderbescherming”.

Toen ik er in 2015, op voorstel van het Observatorium en samen met mijn collega Pascal Smet, voor koos om dit thema te behandelen, hadden we een duidelijk doel voor ogen: we wilden **de mechanismen identificeren die ervoor zorgen dat burgers in ons gewest worden uitgesloten van sociale rechten en die hen beletten een parcours van sociale inschakeling te volgen.**

De filosofie van het sociaal beleid in Brussel

Hoewel onderstaande bewering vrij grof kan lijken, zult u het met mij eens zijn dat de strijd tegen armoede in de eerste plaats een kwestie van inkomen is. Meer nog, het is een kwestie van toegang tot sociale rechten wat, meestal, synoniem is aan toegang tot sociale uitkeringen of vervangingsinkomens.

Als minister en lid van een gefedereerde entiteit als de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie is mijn bewegingsruimte in verband met dit type rechten echter vrij beperkt: heel wat van de sociale rechten waarin het Belgische socialezekerheidsstelsel voorziet, vallen onder de bevoegdheid van de federale overheid. Zo worden de voorwaarden om ze te verkrijgen of de toegekende bedragen niet vastgesteld op het niveau van de gemeenschappen maar wel degelijk op een niveau waar wij slechts beperkt kunnen ingrijpen.

Dit gezegd zijnde, is er toch een zone van de sociale bescherming waar de gemeenschap met haar beleid een zekere invloed kan uitoefenen op het vlak van armoedebestrijding. Het betreft de **effectiviteit van de sociale rechten**, ook al zijn we zelf niet bevoegd om het bedrag van het leefloon of van andere door de OCMW's toegekende uitkeringen vast te leggen.

Bovendien kunnen we in Brussel alleen maar de gevolgen “ondergaan” van de verschillende hervormingen inzake werkloosheidsuitkeringen en verminderde prestaties.

Wel kunnen we erop **toezien dat de rechthebbenden op deze vormen van steun er niet aan verzaken**, dat ze hun mogelijkheden om te worden geholpen mobiliseren in Brussel en erin slagen om een of meerdere trajecten van sociale inclusie met succes verder te bewandelen.

Er is geen enkele vorm van sociale inclusie mogelijk zonder toegang tot de sociale rechten zoals voorzien in ons socialezekerheidsstelsel. Nochtans, en het rapport van het Observatorium is hier zeer duidelijk, worden heel wat van deze rechten niet geactiveerd, niet “gebruikt” en worden bepaalde prestaties niet aangevraagd. Deskundigen zeggen ons **dat een zeer sterke voorwaardelijkheid** de afstand kan vergroten tussen de potentiële rechthebbenden en de stappen die ze moeten zetten om toegang te hebben tot hun rechten. Tevens menen zij dat heel wat mensen eenvoudigweg het bestaan van hun rechten niet kennen.

Concrete instrumenten

Het is precies op dit niveau dat de GGC doeltreffende acties kan ondernemen op het niveau van haar bevoegdheden:

- **Inzicht verwerven in de mechanismen die de burgers wegleiden van hun rechten;**

- **De behoeften identificeren** inzake sociale begeleiding die dezelfde burgers ervaren om ten volle te kunnen genieten van ons socialezekerheidsstelsel;
- **Informatie- en preventiecampagnes** organiseren om elke situatie van sociale onderbescherming te voorkomen.

Objectivering en uitvoering van concrete maatregelen ter bestrijding van sociale onderbescherming

Het Thematisch rapport inzake sociale onderbescherming vormt aldus een zeer waardevol instrument. Het laat ons toe **het fenomeen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op objectieve wijze voor te stellen** en **concrete antwoorden te plannen op het politieke niveau, op ons bestuursniveau**.

In het kader van de werkzaamheden van vandaag zullen er bepaalde vaststellingen worden gemaakt en zullen er ook aanbevelingen worden geformuleerd.

Nadat we de nodige tijd hebben genomen om de zaken te analyseren en te objectiveren, meen ik dat we nu bij machte zijn om concrete acties te ondernemen. Ik reken op u om nauwkeurige aanbevelingen te formuleren. **Op basis van die aanbevelingen zullen we vervolgens concrete acties plannen**. Bovendien zullen we erop toezien dat die acties het voorwerp zijn van **permanente opvolging die toelaat hun reële impact op de beperking van sociale onderbescherming te meten**.

A) Mobilisatie van de sociale werkers

Het is belangrijk om de verschillende sectoren te mobiliseren opdat **eenieder in zijn interventiedomein erop zou toezien om sociale onderbescherming op concrete wijze te bestrijden**.

In 2016 zijn er concrete acties gevoerd via een projectaanvraag ter attentie van de sociale coördinaties. De keuze voor die sociale coördinaties leek ons voor de hand te liggen: het zijn instanties op de scheidslijn tussen de openbare dienst (OCMW) en het werk van de verenigingen op het terrein, gelet op de specifieke kennis van het probleem van de toegang tot de rechten en van de groepen die slachtoffer zijn van het non take-up van die rechten.

Algemeen is het belangrijk dat er **pistes voor oplossingen worden ontwikkeld door de – openbare of private – actoren die het dichtst bij de gebruikers staan als gevolg van hun werk op het terrein en die zich bevinden op concrete hefbomen**. Net om die reden bieden de uitwisselingen van vandaag een waardevolle gelegenheid die kan leiden tot de uitwerking van concrete voorstellen.

B) Automatisering van de sociale rechten en/of ze toegankelijker maken

Onder de beoogde doelstellingen wordt deze die erin bestaat om procedures van “automatisering van toekenning van sociale rechten” voor te stellen, waardoor het fenomeen van sociale onderbescherming kan worden teruggedrongen, eveneens vermeld in het rapport dat we hier vandaag bespreken. Overigens analyseren de auteurs van het rapport de verschillende definities van automatisering op bijzonder efficiënte wijze.

Het lijkt me belangrijk te benadrukken dat automatisering de toegang tot de rechten moet bevorderen, maar niet mag leiden tot een uitbreiding van hun voorwaardelijkheid via gekruiste controles van individuele informatie op basis van gescheiden databanken. Dit is een punt waaraan de sector van de sociale actie bijzondere aandacht besteedt en in verband waarmee die sector bijzonder waakzaam en zeer voorzichtig is. Ik heb veel begrip voor de terughoudendheid bij de sociale actoren wanneer ze horen spreken over het aanleggen van nieuwe databanken die het individuele parcours van de gebruikers schetsen of, zoals vandaag het geval is op het vlak van de bestrijding van thuisloosheid, wanneer wij voorstellen om in te staan voor de coördinatie van de verschillende individuele gegevens in het bezit van de verenigingen zonder winstoogmerk.

Wat volgens mij echter essentieel is, is het feit dat de vlottere toegang tot sociale rechten niet wordt opgeofferd in naam van een overdreven voorzichtigheid op het vlak van informatieverzameling. Natuurlijk moeten we verzekeren dat alle gegevens op beveiligde wijze worden verwerkt opdat een onrechtmatig gebruik niet kan leiden tot een sanctionering van de betrokken personen. Het is echter belangrijk te kunnen beschikken over een minimum aan **informatie over het parcours van de personen om efficiënte antwoorden te kunnen aanreiken met het oog op sociale inclusie**. Elke persoon heeft verschillende behoeften en de antwoorden moeten aangepast zijn aan die noden. Zonder informatie over die noden, zonder een duidelijke identificatie van de vraag en van de trajecten, zullen onze antwoorden niet efficiënt zijn.

Het is precies op het kruispunt van deze spanning tussen voorwaardelijkheid en automatisering dat we een evenwicht dienen te vinden. Een evenwicht dat toegang biedt tot sociale rechten en mensen in geen geval uitsluit van die rechten.

Ik dank u.

I. Op weg naar een universele sociale zekerheid die sociale bescherming voor iedereen combineert met gespecialiseerde maatregelen?

Een van de transversale problemen in het thematische rapport ['Inzichten in non take-up van de sociale rechten en in sociale onderbescherming in het Brussels Gewest'](#) is hoe men bestaansonzekerheid en de toegang tot rechten precies moet aanpakken. Het Observatorium stelt de volgende vraag: moet men, via een veelheid aan diensten en benaderingen, eerder de voorkeur geven aan gespecialiseerde, algemene of onvoorwaardelijke laagdrempelige dienstverlening?

1.1 Enkele vaststellingen

Beperking van de universele sociale zekerheid: het voorbeeld van de werkloosheidsuitkeringen

Paul Palsterman, Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV)

We stellen vast dat de sociale zekerheidsdekking voor de werkloosheid sinds enkele jaren terug fors toeneemt. Het aantal rechthebbenden op een werkloosheidsuitkering daalde ten koste van een gecorreleerde toename van de begunstigten van ziekte- of invaliditeitsuitkeringen (waarbij hun aantal dat van de uitkeringsgerechtigde werklozen oversteeg) en een toename van het volume aan uitkeringen voor personen met een handicap, maar ook van het aantal leefloners en begunstigten van de maatschappelijke dienstverlening verstrekt door de OCMW's.

Deze toename van de sociale zekerheidsdekking vormt een nederlaag voor de vakbondsorganisaties. We hebben ons niet kunnen losmaken van de gedachte uit de jaren 1940-1960 die stelde dat de uitkeringsgerechtigde werkloze een werkloze is die beschikbaar is voor de arbeidsmarkt. De definitie van 'beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt', die onder meer gebaseerd is op de statistische normen van het Internationaal Arbeidsbureau, heeft betrekking op personen die niet enkel bereid zijn om snel een voltijdse betrekking op te nemen, maar daar ook toe in staat zijn. Om verschillende redenen, die onder meer verband houden met de organisatie van de arbeidsmarkt, voldoet een groot deel van de werklozen niet aan deze definitie. Dat betekent daarom nog niet dat ze in overtreding zijn met de regelgeving of er misbruik van maken. Die personen horen altijd thuis in de sociale zekerheid, en niet in het systeem van sociale bijstand.

Emmanuelle Pottier en Khadija Senhadji, Brussels Observatorium voor Werkgelegenheid en Opleidingen ([view.brussels - Actiris](http://view.brussels-actiris.be))

De beperking van de universele sociale zekerheid voor werklozen treft vooral jongeren, waardoor zij dreigen uitgesloten te raken. Verschillende maatregelen beperken de toegang tot werkloosheidsuitkeringen, zoals met name de beperking in de tijd van inschakelingsuitkeringen tot drie jaar en de beperking van de toegang tot inschakelingsuitkeringen voor bepaalde bevolkingsgroepen (personen jonger dan 21 zonder getuigschrift hoger secundair onderwijs of hooggekwalificeerde personen ouder dan 25).

Reacties van de deelnemers aan het rondetafelgesprek

De deelnemers aan het rondetafelgesprek leggen een verband tussen de beperking van de universele sociale zekerheid en de kwestie van het basisinkomen: hoe meer de sociale rechten verworven na de tweede Wereldoorlog afbrokkelen, hoe meer gebruikers er uitgesloten worden van bepaalde rechten en hoe meer er sprake is van dit basisinkomen. Het risico bestaat er echter in dat er een basisinkomen wordt voorgesteld ter vervanging van de sociale zekerheid, die op haar beurt ook verder afbrokkelt. De sociale zekerheid zou echter verdedigd en verbeterd moeten worden.

Het OCMW: een rol die steeds minder aanvullend wordt

Jean Spinette, Federatie van de Brusselse OCMW's (Brulocalis)

De beperking van de universele sociale zekerheid heeft tot gevolg dat de door het OCMW verstrekte maatschappelijke dienstverlening, die per definitie 'aanvullend' is (aangezien ze slechts als laatste vangnet dient, wanneer alle voorgaande ketens van het systeem hebben gefaald), zich steeds meer en structureler uitbreidt. Zo wordt de oorspronkelijk aanvullend opgevatte dienstverlening van het OCMW beetje bij beetje een algemene dienstverlening.

Onder druk van de federale overheid worden de werknemers van de OCMW's trouwens ook steeds meer controleurs, die moeten nagaan of personen al dan niet uitkeringsgerechtigd zijn. De OCMW's staan ook onder druk om de uitgekeerde bedragen te recupereren bij de federale overheid. Voor de OCMW's is het als een soort 'stress test' voor heel veel situaties en voor enorme bedragen. De voorwaarden om de bedragen van de federale overheid terug te krijgen worden steeds complexer en de vereiste gegevens in het kader van het sociaal onderzoek worden steeds gedetailleerder. Voor sommige OCMW's is het overigens niet altijd mogelijk om zo'n sociaal onderzoek te voeren en bestaat er een risico dat ze de vastgelegde bedragen niet kunnen recupereren bij de federale overheid.

Het is tijd dat de OCMW's en de andere diensten voor maatschappelijke hulp zich terug verbinden ten dienste van de gebruikers, en hun onderlinge (voornamelijk budgettaire) concurrentie achter zich laten.

Reacties van de deelnemers aan het rondetafelgesprek

De deelnemers aan het rondetafelgesprek leggen ook de nadruk op de vrij arbitraire macht die de OCMW's toegekend krijgen, ten minste voor wat betreft de verschillende plaatselijke interpretaties en praktijken, zoals de toekenning van de dringende medische hulp (DMH), het tarief van samenwonende of een referentieadres, die kansarme gebruikers en hun toegang tot maatschappelijke dienstverlening soms nog meer in gevaar brengen.

De deelnemers benadrukken overigens dat de huidige context, zoals hierboven beschreven, ervoor zorgt dat de maatschappelijk werkers van de overheidsdiensten overwerkt zijn bij gebrek aan middelen. Daardoor komen ze er soms niet meer toe hun basisopdrachten te vervullen voor een toenemend aantal steunaanvragen. Die opdrachten worden steeds vaker uitgevoerd door externe verenigingen die eerstelijnswork verrichten.

We stellen een ontmenselijking van de sociale verhoudingen vast. Die ontmenselijking vindt plaats bij de instellingen, maar ook en vooral bij de menselijke verhoudingen in de instellingen en de uitspraken van bepaalde verantwoordelijken op politiek en institutioneel vlak en burgers. Men heeft het over stromen, cijfers, doorsnedes, management, organisatie, te respecteren budgetten en terug te dringen overheidsuitgaven. Achter al die woorden en de getroffen maatregelen gaan echte mensen schuil, wiens levensomstandigheden nog meer bedreigd kunnen raken.

Geneviève Loots, Dokters van de Wereld Brussel

De restricties op vlak van begroting en controle vormen met name een probleem voor de toekenning van rechten zoals dringende medische hulp (DMH) aan daklozen. Die toekenning ligt moeilijk omdat het niet eenvoudig is te bepalen onder wiens verantwoordelijkheid die daklozen vallen (het bevoegde OCMW of het OCMW dat bereid is die bevoegdheid op zich te nemen). Voorts zijn de voorwaarden voor toegang tot deze rechten vrij streng en complex en zijn de administratieve procedures niet afgestemd op de behoeften en noodsituatie van de patiënten.

1.2. Uitdagingen en aanbevelingen

Minder controle, meer hulp en begeleiding

Emmanuelle Pottier en Khadija Senhadji, Brussels Observatorium voor Werkgelegenheid en Opleidingen (Actiris)

De beperking van universele sociale zekerheid voor werklozen, zeker voor jongeren, brengt de uitdaging met zich mee om deze doelgroep in het institutionele traject te houden en aan werk te helpen. Actiris heeft twee begeleidingsmaatregelen ingevoerd om de rechten van werkloze Brusselaars te handhaven. Ten eerste werd

er voor drie specifieke doelgroepen een controleprocedure zonder systematische oproeping ingevoerd. Bij een oproeping gebeurt de evaluatie door drie vertegenwoordigers (een van Actiris, een vertegenwoordiger van de werkgevers en een van de werknemers), met een mogelijkheid tot beroep in geval van een ongunstige evaluatie. Op die manier wilde Actiris een beslissing met mogelijk zware gevolgen zoveel mogelijk objectiveren.

Ten tweede voerde Actiris in 2015 een specifieke steunmaatregel in voor jonge Brusselse werklozen om jongeren het recht te geven om een beroepstraject aan te vatten. De maatregel is bestemd voor jongeren van 18 tot en met 29 jaar oud die zich inschrijven bij Actiris (in plaats van de op Europees niveau aanbevolen jongeren onder de 25 jaar oud). Actiris verbindt zich ertoe om hun binnen de zes maanden een job, stageplaats of opleiding te bezorgen. Als Actiris die belofte niet kan nakomen, kan de jongere niet bestraft worden.

Paul Palsterman, Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV)

Met betrekking tot de beoordelingsbevoegdheid door de OCMW's van de voorwaarden voor de toekenning van hun diensten (leefloon of maatschappelijke dienstverlening) en de verschillen in praktijken tussen OCMW's, stellen wij voor om een overleg op gewestelijk niveau in te voeren, wat moet leiden tot het vinden van 'betere praktijken'. Elk OCMW zou dergelijke praktijken dan moeten volgen om tot een eenvormig interpretatiekader te komen.

Reacties van de deelnemers aan het rondetafelgesprek

De deelnemers aan het rondetafelgesprek geven aan dat de toegang tot de rechten niet zou mogen verschillen van gemeente tot gemeente, aangezien dit leidt tot onzekerheid en 'non-take-up' van rechten. Voor de gebruikers is Brussel één enkele stad, zijn de gemeenten klein en is het makkelijk om van de ene gemeente naar de andere gemeente te gaan. De rechten zouden moeten kunnen meeverhuizen. Er moeten dus ofwel oplossingen gevonden worden voor de omzetting van de rechten tussen de gemeenten, met inachtneming van de privacy, of men moet durven vaststellen dat de scheiding van de sociale dienstverlening tussen de 19 gemeenten steeds minder zinvol is.

Verschillende deelnemers aan het rondetafelgesprek vestigen in het bijzonder de aandacht op de toegang tot huisvesting en de toekenning van het statuut van samenwonende door de OCMW's. Een manier om in te spelen op het gebrek aan privéwoningen is samenhuizen, wat niet noodzakelijkerwijze gelijkstaat aan samenwonen. Samenhuizen laat ook toe sociale en solidaire banden te smeden, voor zover de personen in kwestie een huishouden vormen. De OCMW's zullen dus ertoe aangezet moeten worden na te denken over het behoud van het statuut van alleenstaande bij de toekenning van een leefloon aan mensen die samenhuizen.

Algemeen stelt men voor de gemeenten en OCMW's aan te moedigen om sociale rechten te individualiseren wanneer dat gerechtvaardigd is.

Universele sociale zekerheid om de toegang tot sociale basisrechten te garanderen

Bruno Vinikas, 'Le Forum' - 'Bruxelles contre les inégalités' - onderwijs

Het onderwijs, dat in België onder de universele dienstverlening valt, staat open voor iedereen tegen dezelfde voorwaarden. Het is een recht en plicht voor kinderen van 6 tot 18 jaar oud. De wet voorziet in gratis onderwijs, maar we hebben nog een lange weg af te leggen (zie de onderzoeken van Ligue des Familles).

In dat opzicht mikken wij op de geleidelijke invoering van echt kosteloos verplicht (kleuter-, lager en secundair) onderwijs. Meer concreet ondersteunen wij de specifieke voorstellen van de Ligue des Familles:

- eerst het kleuteronderwijs volledig kosteloos maken, daarna het lager onderwijs en tot slot het secundair onderwijs;
- geleidelijk te werk gaan, per type kosten, zoals in het Vlaams Gewest, beginnend met de kosten voor lesmateriaal;
- een specifieke strategie voor kwalificerend onderwijs invoeren.

Geneviève Loots, Dokters van de Wereld Brussel - gezondheid

Wij verdedigen de invoering van één enkele socialezekerheidsregeling voor personen die niet onder de verplichte ziekteverzekering vallen, te integreren bij de HZIV. Die maatregel zou het mogelijk moeten maken een stabielere regeling te waarborgen voor kansarmen en moet elke notie van geografisch onderscheid in die zin onmogelijk maken.

De Federatie van de Brusselse OCMW's vestigt de aandacht erop dat – door de overdracht van de DMH naar de HZIV – de doelgroep in kwestie eerder uitgesloten zou kunnen worden dan betrokken. Automatisering lijkt minder vaak te leiden tot automatische toegang tot rechten.

Nilüfer Polat, Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België (ACLVB) – opleiding

Werk vormt geen absolute bescherming tegen armoede. Recht op opleiding voor werknemers is van essentieel belang, ook voor personen die uitgesloten zijn van de arbeidsmarkt (jongeren, vrouwen, enz.). In die zin vormt de Jongerengarantie een interessante hefboom.

Er moet ook aandacht worden besteed aan de opstelling van het algemene kader van de opleidingsvoorzieningen. Een voorbeeld: als een huismoeder een opleiding wil volgen, moeten haar kinderen opgevangen worden in een verblijf met aangepaste uren en moeten haar vervoerskosten voorgefinancierd kunnen worden.

Reacties van de deelnemers aan het rondetafelgesprek - kinderopvang

Sommigen vermelden het belang van een ruimere definitie van 'non-take-up' van rechten en sociale onderbescherming en willen de denkoefening dus uitbreiden tot kinderopvang: het recht op opvang wordt te weinig gewaarborgd, als men ziet hoe weinig dekking er is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en hoe kansarme kinderen – hoewel ze prioritair zijn – vaak het sterkst worden uitgesloten.

Eric Buysens, Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV) – het Brusselse sociale beschermingssysteem

Voor de vakbondsorganisaties is het van kapitaal belang dat de getransfereerde materies, die de facto onder de sociale zekerheid vallen (de werknemers- en werkgeversbijdragen), functioneel verankerd blijven in de sociale zekerheid, eenvoudigweg omdat het merendeel ervan nog verband houdt met prestaties die federaal blijven. Die materies moeten dus blijven getuigen van interpersoonlijke solidariteit en dus eerder binnen het verzekeringsprincipe blijven in plaats van naar maatschappelijke dienstverlening te verglijden. Het kan wel degelijk verleidelijk zijn om de dienstverlening voor de meest kansarmen uit te breiden voor sommige van deze diensten (kinderbijslag enz.). Alle Brusselaars moeten echter dezelfde sociale zekerheid genieten en leven in een context van echte interpersoonlijke solidariteit.

Tegelijk moeten er specifieke maatregelen komen voor kansarmen: het voorbeeld van de 0,5-lijn en risicobeperkende gebruiksruimtes

Geneviève Loots, Dokters van de Wereld Brussel - ontwikkeling van 'laagdrempelige' eerstelijnszorg

Dokters van de Wereld beveelt de uitbreiding van multidisciplinaire en geïntegreerde zorg voor kansarmen aan. Het gaat om professionele praktijken van 'outreach' en opnieuw connectie maken met de eerstelijnszorg. Het is immers van cruciaal belang deze 'verborgen' patiënten actief te gaan opzoeken om ze naar de bestaande structuren te begeleiden. Dokters van de Wereld wil ook dat men posten voor maatschappelijk assistenten in medische huizen, wachtdiensten en medische centra subsidieert, om het maatschappelijke (het verkrijgen of opnieuw verkrijgen van rechten enz.) en het medische aspect met elkaar te verbinden en mensen zo opnieuw te laten aansluiten bij het gezondheidszorgsysteem. Tot slot is het nodig hulpverleners op te leiden en bewust te maken met betrekking tot de uitdagingen en problemen in verband met bestaansonzekerheid.

Sébastien Alexandre, Brusselse Federatie van Instellingen voor Verslaafden (Fedito) – risicobeperkende gebruiksruimtes

De sociale en gezondheidsrisico's voor druggebruikers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest moeten teruggedrongen worden. Risicobeperkende gebruiksruimtes moeten een aanvulling vormen op de bestaande opvang-/behandelingsvoorzieningen. Daartoe moeten ze de meest kwetsbare gebruikers opvangen, voor wie laagdrempelige voorzieningen niet toereikend zijn. Die komen naar risicobeperkende gebruiksruimtes om door hen aangekochte producten te gebruiken, maar dan begeleid door opvoeders en verpleegkundigen.

De druggebruikers worden nog steeds gecriminaliseerd, wat nog een bijkomend aspect van uitsluiting toevoegt aan de sociale onderbescherming. Hoewel legaal en illegaal druggebruik (alcohol, tabak, drugs) voorkomt bij heel de bevolking en het gebruik niet altijd problematisch is, ondervinden tal van problematische druggebruikers andere vormen van bestaansonzekerheid en kwetsbaarheid. Sommige gebruikers zijn grotendeels kansarmen, daklozen of mensen zonder papieren. Het moet hier uiteraard gaan om een laatste redmiddel met betrekking tot de juridisering van drugsbezit en -gebruik (waarbij de prioriteit wordt gegeven aan gezondheid), maar momenteel leggen de druggebruikers vaak een te juridisch traject af.

Recht op huisvesting, een recht fundamenteel voor het verkrijgen van sociale rechten

Reacties van de deelnemers aan het rondetafelgesprek

Talrijke deelnemers benadrukken – net zoals de personen die meewerkten aan het thematisch rapport – dat beschikken over een woning aanleiding geeft tot vele andere rechten. In die zin moeten we kunnen garanderen dat personen een vaste verblijfplaats hebben.

Een van de aanbevelingen van het verslag bestaat er overigens in de huurprijzen bij te sturen. Momenteel bestaat er al een rooster met louter indicatieve huurprijzen, opgemaakt door de minister van Huisvesting. Sommigen pleiten echter voor een verregaandere bijsturing met maximumbedragen en een verlaging van de prijzen.

Anderen stellen vast dat de nood aan sociale huisvesting aanzienlijk is en dat de cijfers hieromtrent gedeeltelijk vertekend zijn door de jaarlijkse ‘schrappingen’ van de wachtlijsten. Dit impliceert dat de vraag ongetwijfeld groter dan gedacht en te weinig zichtbaar is.

Cécile Coddens en Laurent Assoumou, Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM)

De BGHM stimuleerde en bevorderde de invoering van overeenkomsten tussen de Openbare Vastgoedmaatschappijen (OVM's) en bepaalde vzw's/instellingen/projecten ('Living'-projecten, bepaalde OCMW's, 'housing first'-projecten, Schaarbeekse Haard enz.), om kansarmen begeleiding te kunnen bieden, maar ook om hun – op grond van verscheidene criteria – zo snel mogelijk een sociale woning te kunnen bieden. Dat werk moet gebeuren via samenwerkingen tussen alle actoren op het vlak van sociale huisvesting: de BGHM, de SVK's en het woningfonds, maar ook de actoren die verantwoordelijk zijn voor de toekenning van de bestaande huurtoelagen.

Het is ook belangrijk om maatregelen in te voeren die de socialisering van een deel van de bestaande privéhuurmarkt waarborgen, onder meer via een regulerend privaat huurstelsel of via de private vastgoedfiscaliteit. Met niet minder dan 46.000 personen die wachten op een sociale woning, is het onmiskenbaar dat er moet worden nagedacht over andere manieren om dit recht te waarborgen.

II. Proactiviteit vanwege de overheidsactoren en -instellingen bij het terugdringen van de non take-up van rechten en sociale onderbescherming om rechten werkelijk effectief te maken

Vereenvoudigde administratieve formaliteiten en informatieverstrekking

Alexia Serré, Federatie van de Bicommunautaire Maatschappelijke Diensten (FBMD)

Administratieve vereenvoudiging moet een echte prioriteit zijn. Daarom is het nodig:

- een echt proces van automatische toekenning van de rechten in te voeren (met inachtneming van de privacy en het beroepsgeheim);
- de stappen die rechthebbenden moeten volgen te vereenvoudigen: informatie over de procedures toegankelijk maken, formulieren vereenvoudigen (ervaringsdeskundigen raadplegen om ervoor te zorgen dat de vereenvoudiging niet enkel het werk van het bestuur verlicht en de controle niet doet toenemen) en, in voorkomend geval, een beredeneerde digitalisering invoeren, waarbij rekening wordt gehouden met de digitale kloof en waarbij er ook nog alternatieve toegangswegen behouden blijven (loket, telefoonnummer).

De financiering voor collectieve en maatschappelijke activiteiten moet overigens uitgebreid worden: ze vertegenwoordigen een pertinente hefboom om personen te informeren over hun rechten en zo de 'non-take-up' van rechten tegen te gaan. Dialoog voeren, banden behouden en maatschappelijke acties organiseren maken het mogelijk om mensen bijeen te brengen om bijvoorbeeld een collectief beroep in te dienen of samen een recht te verdedigen.

Paul Palsterman, Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV)

We mogen de complexiteit van het systeem niet ontkennen, zeker niet in Brussel, waar materies als gezondheidszorg en het beleid inzake personen met een handicap verspreid zijn over verschillende instellingen. Wij stellen voor dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voorziet in een uniek loket, waarvan de concrete invulling nog moet bepaald worden. Bij dat uniek loket moet een verwijzingsinstelling de aanvraag van de persoon in kwestie dan onderzoeken en de instrumenten of rechten laten gelden waarop de aanvrager aanspraak kan maken.

Manuel Laurent, Solidaris - 'Mutualité socialiste'

Er moet een 'globale en geïntegreerde' aanpak zijn voor alle gebruikers, die gekenmerkt wordt door een transversale visie op de sociale regelgeving en berust op het bouwen van een vertrouwensband die aangepast is aan het ritme van de gebruikers.

Hoewel de automatisering van de toekenning van rechten in sommige gevallen een passend antwoord kan bieden, kan ze nooit de expertise en het werk vervangen van professionals die opgeleid en uitgerust zijn om personen te ondersteunen en te begeleiden naar het benutten van al hun rechten en naar de diensten en middelen (persoonlijke, interpersoonlijke, interinstitutionele, ...) die kunnen bijdragen aan hun ontplooiing. De hulpverleners moeten de tijd krijgen om transversaal te kunnen werken, wat moet toelaten een recht in kaart te brengen, ervoor te zorgen dat de personen in kwestie wel degelijk toegang krijgen tot hun rechten en dat ze hun rechten kunnen terugkrijgen wanneer ze die verliezen.

Reacties van de deelnemers aan het rondetafelgesprek

Een aantal deelnemers (zowel gebruikers als professionele actoren) vindt dat een administratieve vereenvoudiging zich opdringt. De formulieren moeten eenvoudiger worden (zowel voor hulpverleners als voor de gebruikers), daar ze momenteel de oorzaak zijn van vele conflicten. Daarnaast moet het aantal te doorlopen stappen ook verminderd en vereenvoudigd worden. Personen met een handicap maken deel uit van de kansarme doelgroepen voor wie een vereenvoudiging, bijvoorbeeld in de vorm van een uniek loket, zich nog meer opdringt.

De deelnemers aan het rondetafelgesprek benadrukken overigens het belang van het betrekken van ervaringsdeskundigen bij de administraties. Zij moeten zorgen voor een effectieve link met de gebruikers, het aanwijzen van de problemen, maar ook de mentaliteitswijziging bij de hulpverleners, die niet altijd de moeilijkheden voor de gebruiker bevatten en vaak moeten werken in een context van onderbemanning. De ervaringsdeskundige kan ook problemen signaleren op een hoger niveau (bv. aan de POD Maatschappelijke Integratie of de HZIV), samenwerking verzekeren met andere diensten en personen hiernaartoe begeleiden.

Automatisering van de toekenning van rechten: enkele voorbeelden en aandachtspunten

Nicolas Poncin, 'Infor GasElek' - het sociaal tarief voor gas en elektriciteit

Het statuut voor het sociaal tarief voor gas en elektriciteit bestaat sinds 2004. Daarmee kunnen verbruikers met een specifiek statuut gas en elektriciteit krijgen tegen een verlaagd tarief (maximaal sociaal tarief). De verbruikers die aan de voorwaarden voldoen moesten echter elk jaar een attest indienen bij hun leverancier. In 2009 besloot de federale regering om de toekenning van het statuut te automatiseren. Die automatisering gebeurde in kader van het beleid van administratieve vereenvoudiging, waardoor een groter aantal personen er recht op kreeg. Er is echter nog wat marge voor verbetering met betrekking tot de overdraagbaarheid van het recht wanneer de klant van leverancier verandert.

Paul Palsterman, Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV) - verhoogde kinderbijslag voor kinderen met een handicap

Voor kinderen met een handicap zijn er toeslagen bij de kinderbijslag. Van die toeslagen wordt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest echter te weinig gebruik gemaakt in vergelijking met Vlaanderen en Wallonië. Het is niet erg waarschijnlijk dat dit verminderd gebruik te maken heeft met volksgezondheidsgegevens. Brusselse gezinnen beschikken ongetwijfeld over minder sociale contacten die hen kunnen helpen om de imposante vragenlijsten in te vullen en de complexe formaliteiten te vervullen die vereist zijn om van dit voordeel te kunnen genieten.

Cécile Coddens et Laurent Assoumou, Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGH) - toewijzing van een sociale woning en toegang tot huisvesting

Sociale onderbescherming kan ook het gevolg zijn van een weigering van of gebrek aan antwoord op de toewijzing van een woning. Er zijn verschillende voorbeelden die ertoe leiden dat mensen uit een wachtlijst voor een sociale woning worden geschrapt. Van de in 2016 opgetekende 9.651 schrappingen uit wachtlijsten voor een sociale woning, voor in totaal 46.804 ingeschreven gezinnen, gebeurden er 8.506 omdat de aanvraag niet verlengd werd. Kandidaten voor een sociale woning moeten hun inschrijving immers om de twee jaar verlengen en krijgen in dat verband een brief toegestuurd. Daarop moeten ze reageren aan de hand van een bevestigingsformulier, waaruit blijkt dat ze nog steeds vragende partij zijn voor een sociale woning en er nog voor in aanmerking komen. Indien nodig wordt er nog een aangetekende herinneringsbrief verstuurd. Als er geen reactie volgt, wordt de schrapping per brief bevestigd. Voor 2016 moet men, van de 46.804 gezinnen die op een wachtlijst stonden, die 9.651 schrappingen aftrekken.

De BGHM en de sociale huisvestingssector hebben echter al enkele maatregelen genomen om deze vorm van 'non-take-up' in te perken en het recht op en de toegang tot huisvesting te waarborgen. Zo werd er tien jaar geleden een gewestelijke databank opgericht waarin de aanvragers worden opgeslagen zodat ze zich niet elk jaar (opnieuw) moeten inschrijven bij elke Openbare Vastgoedmaatschappij (OVM). Anderzijds werd er in samenwerking met het CIBG een platform opgezet om toegang te krijgen tot de gegevens uit het Rijksregister.

Manuel Laurent, Solidaris - 'Mutualité socialiste' - automatische toekenning van de verhoogde tegemoetkoming

Om de 'non-take-up' van de verhoogde tegemoetkoming te bestrijden moet de automatische toekenning ervan voor kansarmen uitgebreid worden. Momenteel krijgt de persoon in kwestie ze ofwel automatisch (personen die een THAB krijgen, leefloners, enz.), ofwel wordt dit recht toegekend op grond van het (of de) inkomen(s) en op aanvraag (bv. voor eenoudergezinnen of langdurig werklozen).

Solidaris gaat proactief op zoek naar potentiële begunstigen van een verhoogde tegemoetkoming. Een kruising met fiscale gegevens laat ons toe systematisch brieven te sturen naar deze personen. Ondanks die inspanningen geeft slechts de helft van de bestemmingen een gevolg aan de brieven in het Brussels Gewest. Daarom hebben we de brieven vereenvoudigd, maar we pleiten vooral voor meer automatisering bij de toekenning van dit recht. Er is immers een structureel probleem van 'non-take-up' van de verhoogde tegemoetkoming.

Als men de in aanmerking komende aangeslotenen geen toegang geeft tot dit recht, kan dit een domino-effect hebben op hun situatie (impact op de terugbetaling van zorg, geen toegang tot afgeleide rechten, enz.) en leiden tot uitgestelde zorg.

Centralisering en beschikbaarheid van gegevens om de personen en hun overgang van een statuut naar een ander beter op te volgen en de 'non-take-up' van de rechten in percentages te beoordelen

Het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

Momenteel zijn er weinig cijfers die het mogelijk maken de 'non-take-up' van rechten door personen met een hoger armoederisico te kwantificeren. De steekproef uit de SILC-enquête (Enquête naar inkomens en levensomstandigheden) is niet groot genoeg en dus niet representatief voor Brussel. Het is mogelijk dat deels te compenseren met administratieve gegevens.

De trajecten van de personen in kwestie onderzoeken is ook moeilijk, voornamelijk door de te gegevens van de Datawarehouse van de KSZ (aanvraagproces, antwoordtermijn, niet in real time beschikbare gegevens). Dit is bijvoorbeeld het geval voor de analyse van de toename van het aantal leefloners in verband met de afschaffing van de inschakelingsuitkeringen, aangezien de gegevens niet in real time beschikbaar zijn.

Men mag ook niet de personen vergeten die de sociale zekerheid als 'onbekend' beschouwt, d.w.z. mensen zonder socialezekerheidsstatuut. Naast internationale ambtenaren gaat het vermoedelijk om personen die geen aangegeven inkomen of uitkeringen ontvangen, wat enige bestaansonzekerheid doet vermoeden.

Om een 'non-take-up'-percentage te berekenen moet men tegelijk het aantal potentieel voor een recht in aanmerking komende personen en het aantal rechthebbenden voor dat recht ramen. Rekening houdend met het gebrek aan gegevens en het gebrek aan statistische representativiteit van de voormelde steekproeven en het gebrek aan centralisering van de gegevens is het moeilijk of zelfs onmogelijk gewestelijke 'non-take-up'-percentages op te stellen voor verschillende sociale basisrechten (waaronder degene die bestudeerd werden in het thematisch rapport). Ter indicatie: een studie die enkele jaren terug gepubliceerd werd in het Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid, schatte het 'non-take-up'-percentage van het leefloon in België op 60%.

Bruno Vinikas, 'Le Forum' - 'Bruxelles contre les inégalités'

Proactiviteit bij de automatische toekenning van rechten of diensten impliceert toegang tot verschillende administratieve gegevens die beschikbaar zijn bij verschillende overheidsdiensten. In die zin ging de Vlaamse Regering 2009-2014 in 2013 van start met de oprichting van een nieuwe instelling die alle beschikbare gegevens op plaatselijk, gewestelijk en federaal vlak moest verzamelen: het platform MAGDA (Maximale Gegevensdeling tussen Administraties en Agentschappen).

Wij bevelen dus aan dat er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een orgaan wordt opgericht met dezelfde opdrachten, en dit in samenwerking met de KSZ. Die werkte onlangs een programma uit voor de geharmoniseerde sociale statuten om de automatisering van de toekenning van de sociale rechten te bevorderen.

De nieuwe Brusselse structuur zou kunnen worden ondergebracht bij het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA). Zonder in detail te treden, is het nodig om te preciseren dat deze nieuwe gewestelijke kruispuntbank in goede banen zal moeten worden geleid door minstens twee voorzieningen: één voor het werk vooraf in het kader van de nieuwe proactieve activiteiten en één voor het werk achteraf, om de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de individuele beroepsmogelijkheden te garanderen.

Jean Spinette, Federatie van de Brusselse OCMW's

De OCMW's moeten ook gegevens doorgeven die absoluut noodzakelijk zijn om het begrip van 'non-take-up' van rechten te begrijpen. Dat is een werk dat momenteel moeilijk uitvoerbaar is, aangezien die gegevens afkomstig zijn uit zeven verschillende softwareprogramma's, waarvan sommige verouderd zijn. Bovendien zou er heel veel geld moeten geïnvesteerd worden in de informatica om de gegevensinzameling te verbeteren.

Minder strikte en meer beschermende regelgeving

Reacties van de deelnemers aan het rondetafelgesprek

Het belang van de wetgever en hoe die wetten uitwerkt wordt beklemtoond. Niet alleen wordt de wetgeving steeds complexer, er is ook een gebrek aan onderlinge afstemming tussen de verschillende wetgevingen (met name door de slechte coördinatie tussen de wetgevers op de verschillende bestuursniveaus). Er zou een systematische analyse van het risico op 'non-take-up' moeten worden uitgevoerd bij de uitwerking van nieuwe wetten.

Paul Palsterman, Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV)

Onze sociale zekerheid is georganiseerd op grond van het socioprofessionele statuut, waarbij een onderscheid gemaakt wordt tussen loontrekkenden, zelfstandigen en ambtenaren. Daar waar dit statuut vroeger een keuze voor het leven was, is deze tegenwoordig voor velen tijdelijk en veranderlijk. Waarom zijn er ten slotte verschillen in de prestaties naargelang het socioprofessionele statuut? En vooral, waarom zijn er zoveel verschillen in de financieringsbijdragen voor het stelsel? Deze vragen zouden opnieuw aan bod moeten komen, om te komen tot een meer samenhangend systeem.

Onze sociale zekerheid is overigens uitgedacht vertrekkende van een model van stabiele voltijdse tewerkstelling. Personen die tussen twee statuten (van werkloze en werknemer) vallen, worden geconfronteerd met een erg complexe regelgeving. De regelgeving, meer bepaald met betrekking tot werkloosheid en de OCMW's, moet evolueren om een eenvoudige, transparante en stimulerende regel in te voeren die een gedeeltelijke cumulatie toelaat tussen een sociale uitkering en een 'onvolledig' inkomen uit arbeid (zodat werken niet nadelig uitkomt).

Sarah de Heusch Ribassin, Smart

Smart is ontstaan om kunstenaars en werknemers met bijzondere manieren van werken te helpen. Zij wisselen meestal verschillende jobs af om te kunnen leven van hun werk en combineren dus verschillende sociale statuten of paritaire overeenkomsten naargelang de beroepen die ze uitoefenen.

Mensen die een beroep doen op de diensten van Smart beschouwen zichzelf niet als ondernemers; ze willen enkel op een waardige manier kunnen leven van de kennis die ze verworven hebben via studies of ervaring. Vaak vinden ze dat het zelfstandigenstatuut niet bij hen past om een hele reeks redenen (inkomensniveau, onregelmatig inkomen enz.). Smart geeft hen de kans een loontrekkende te worden en neemt de rol en verantwoordelijkheid van werkgever op. Deze 'werkgever-werknemer'-relatie is enigszins speciaal, aangezien Smart geen jobs aanbiedt.

Smart ziet er – door hen een loon uit te betalen – op toe dat zijn leden makkelijker toegang hebben tot sociale bescherming. Als werkgever konden we bijvoorbeeld bepaalde zaken onderhandelen met de verzekeraars, zoals dekking voor onbezoldigde werkperiodes (een beurs of evenement uit de activiteitensector bijwonen enz.).

Dat is eigenlijk een verantwoordelijkheid die de wetgever zou moeten opnemen. Heel concreet stelt Smart voor om te experimenteren met oplossingen waarover onderhandeld moet worden met alle belanghebbende partijen (werknemers, verzekeringen, vakbonden en de wetgever) om de impact van de overwogen oplossingen voorafgaand te peilen alvorens nieuwe wetgeving in het leven te roepen.

Betere toegang tot justitie en tot de indiening van beroepen voor toegang tot sociale basisrechten

Reacties van de deelnemers aan het rondetafelgesprek

Een deelnemster beklemtoont dat, om over rechten te beschikken, men deze moet kennen en er toegang tot hebben. Als er beroepen moeten worden ingediend bij de arbeidsrechtbank of bij andere rechtbanken om rechten te laten gelden, moet men mensen daarbij helpen. De hervorming van justitie hield echter een grote beperking van de rechten in: de financiële toegankelijkheid ging erop achteruit met de verhoging van de honoraria voor advocaten (btw) en het remgeld voor personen die een beroep doen op een pro deo advocaat. Bepaalde gespecialiseerde diensten merken al een daling van het aantal beroepen op en brengen moeilijke situaties aan het licht omdat personen hun rechten niet meer laten gelden.

Alexia Serré, Federatie van de Bicommunautaire Maatschappelijke Diensten (FBMD)

Wat de betwisting van administratieve beslissingen en beroepen betreft, moet men de toegang tot justitie vergemakkelijken door juridische begeleiding te waarborgen in geval van een geschil met een of meer besturen. Dat kan bijvoorbeeld door gratis bemiddeling in te voeren voor er naar de rechtbank getrokken wordt, gelet op de complexiteit en problemen in verband met beroepsprocedures.

Meer bepaald met betrekking tot gas- en elektriciteitsrekeningen bepalen de ordonnanties dat de leverancier die een overeenkomst wil verbreken en de levering aan een klant wil staken via het vredegerecht moet gaan. Uit de rechtspraak blijkt dat de rechter in veel gevallen een oplossing zoekt waarbij de kosten zoveel mogelijk worden beperkt en er enige tijd wordt toegekend. Zo wordt de overeenkomst niet meteen verbroken.

Er zijn echter maar weinig verbruikers die voor de vrederechter verschijnen (ongeveer 65% van de beslissingen zou worden genomen bij verstek), waardoor ze hun laatste beroep voordat hun toevoer wordt afgesloten laten schieten. Zij zijn ongetwijfeld niet op de hoogte van deze mogelijkheid. Bovendien gebeuren de oproepingen schriftelijk en in een niet erg begrijpelijk taalgebruik. Om dit soort 'non-take-up' te verhelpen, zouden verschillende actoren (verenigingen, juridische buurtvoorzieningen enz.) de persoon kunnen begeleiden bij de rechtsgang, zoals dat gebeurt voor arbeidsrechtbanken.

Conclusie

Het rondetafelgesprek van 29 maart 2017 maakte een boeiende uitwisseling mogelijk tussen personen die rechtstreeks betrokken zijn bij de 'non-take-up'-problematiek, actoren uit verschillende sociale sectoren, de gezondheidszorgsector en de huisvestingssector (professionele actoren uit de verenigingswereld, vertegenwoordigers van de overheid enz.), parlementsleden en vertegenwoordigers van de uitvoerende macht. Dankzij die uitwisseling konden we een aantal vaststellingen, aandachtspunten en aanbevelingen formuleren.

Sinds het rondetafelgesprek van maart 2017 vond het probleem van de 'non-take-up' van rechten ingang in politieke partijprogramma's en de politieke agenda. De problematiek wordt ook vermeld in het Brusselse gewestelijke regeerakkoord 2019-2024.

Zo leverde het armoederapport van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (met zijn vijf katernen en dit evenement) ongetwijfeld een bescheiden bijdrage om de 'non-take-up' van rechten op de agenda van de gewestelijke en federale overheden te plaatsen.

Wij hopen dat deze samenvatting (dankzij de weergave van deze uitwisselingen) een vertrekpunt kan vormen voor toekomstige hervormingen ter bevordering van de toegang tot sociale basisrechten voor talrijke kansarme Brusselaars en tegen de in het rapport '[Inzichten in non take-up van de sociale rechten en in sociale onderbescherming in het Brussels Gewest](#)' vastgestelde 'non-take-up' van rechten.

Bijlage I: deelnemers aan de rondetafel

Naam	Voornaam	Organisatie	@
FEYT	Benoît	Animateur modérateur Journaliste à la RTBF	
ALEXANDRE	Sébastien	FEDITO	s.alexandre@feditobxl.be
AMERIJKX	Gaëlle	Question Santé asbl	gaelle@questionsante.org
ASSOUMOU	Laurent	SLRB-BGHM	lassoumou@slrb.brussels
Bah	Younoussa		-
BATUPANZA	Christelle	JES Straathoekwerk	-
BERKMANS	Martine	Atelier des droits sociaux	aidesociale@atelierdroitssociaux.be
BENAYYAD	Samira	Caisse Auxiliaire d'Assurance Maladie-Invalidité (CAAMI)	-
BUYSSENS	Eric	FGTB Bruxelles	eric.buysSENS@fgtb.be
CARLIER	Louise	Metrolab	l.carlier@metrolab.brussels
CHABBERT	Delphine	La Ligue des familles	d.chabbert@liguedesfamilles.be
COCOZZA	Liliane	union professionnelle francophone des assistants sociaux	liliane.esan@skynet.be
CODDENS	Cécile	SLRB-BGHM	ccoddens@slrb.brussels
COLLARD	Julien	CPAS Watermael-Boitsfort	jcollard@cpas1170.brussels
CULOT	Jean-François	CPAS Berchem-Sainte-Agathe	-
DE BOE	Françoise	Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale	francoise.deboe@cntr.be
DE HEUSCH - RIBASSIN	Sarah	SMart	sarah.deheusch@smart-eu.org
DEBRUYNE	Louis	Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	louis.debruyne@groen.be
DECHAMPS	Ivan	Solidaris	Ivan.Dechamps@solidaris.be
DEGUERRY	Murielle	OBS	mdeguerry@ccc;irisnet.be
DEKONINCK	Christine	Cabinet P. Smet	cdekoninck@gov.brussels
DELEPINE	Annick	SPP Intégration Sociale - Service Experts du vécu en pauvreté et exclusion sociale	annick.delepine@mi-is.be
DUMST	Thérèse	CPAS Anderlecht	Therese.DUMST@cpas-anderlecht.be
DURIEUX	Colette	Atelier des droits sociaux	aidesociale@atelierdroitssociaux.be
ENGLERT	Marion	OBS	menglert@ccc.irisnet.be
ETIENNE	Isabelle	Aide aux Justiciables	ietienne@lastrada.irisnet.be
FEYAERTS	Gille	OBS	gfeyaerts@ggc.irisnet.be
GASORE	Eric	CPAS Berchem-Sainte-Agathe	egasore@cpas-ocmwberchem.brussels

GENOT	Zoé	Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale	francesca.costanzo@ecolo.be
GERAETS	Claire	Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale	claire.geraets@mplp.be
GOEMAN	Hannelore	Députée spa représentant P. SMET	-
GUNDUZ	Nursen	Atelier des droits sociaux	aidesociale@atelierdroitssociaux.be
HACHEZ	Damien	Cultures et Santé	Damien.hachez@cultures-sante.be
HALLAERT	Katrijn	POD Maatschappelijke Integratie - Service Experts du vécu en pauvreté et exclusion sociale	-
HANUISE	Emilie	Caisse Auxiliaire d'Assurance Maladie-Invalidité (CAAMI)	EHanuisse@caami-hziv.fgov.be
HERCOT	David	OBS	dhercot@ccc.irisnet.be
JAMOULLE	Véronique	Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale	veronique.jamoulle@skynet.be
JANSSENS	Jacques	Entr'Aide des Marolles	j.janssens@entraide-marolles.be
JEANMART	Caroline	L'Observatoire du Crédit et de l'Endettement	C.Jeanmart@observatoire-credit.be
JORET	Marie-Eve	Perspective Brussels - Bureau bruxellois de la planification	MeJoret@perspective.brussels
KEAN	Johnny	Caisse Auxiliaire d'Assurance Maladie-Invalidité (CAAMI)	-
KULCSAR	Myrrhine	Coordination de l'Action Sociale - CPAS Saint-Gilles	mkul@cpasstgilles.irisnet.be
LAURENT	Manuel	Solidaris	Manuel.Laurent@solidaris.be
LINCHET	Stéphanie	Panel Démographie Familiale, Ulg	stephanie.linchet@ulg.ac.be
LOOTS	Geneviève	Médecins du Monde	genevieve.loots@medecinsdumonde.be
LUYTEN	Sarah	OBS	sluyten@ggc.irisnet.be
Maiga	Ramatou		ramatoumaiga95@gmail.com
MANDANE	Annick	Service public francophone bruxellois	amandane@spfb.brussels
MARON	Alain	Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale	alain.maron@ecolo.be
MATHIEU	Emmanuel	Centre hospitalier Titeca	emmanuel.mathieu@chjt.be
MAZINA	Déo	OBS	dmazina@ccc.irisnet.be
MILLAN	Julie	Conseil Economique et Social	jmillan@ces.brussels
MISSINNE	Sarah	OBS	smissinne@ccc.irisnet.be
MONDELAERS	Nicole	La Strada	nmondelaers@lastrada.brussels
MORENVILLE	Catherine	Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale	catherine.morenvill@ecolo.be
MORIAU	Jacques	Conseil Bruxellois de Coordination Socio-politique (CBCS)	jmoriau@ulb.ac.be

Moricette Xia	Stéphanie		morixia@gmail.com
MOUREAUX	Catherine	Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale	catherine.moureaux@parlement.brussels
NDIKUMANA	Christa	De Vaartkapoen vzw	ndichrista@gmail.com
NOËL	Laurence	OBS	lnoel@ccc.irisnet.be
PALSTERMAN	Paul	CSC	Paul.Palsterman@acv-csc.be
PATERNOSTRE	Brigitte	Commission communautaire commune	bpaternostre@ccc.irisnet.be
PEETERS	Bart	Brussels Platform Armoede	bart@brussels-platform-armoede.be
PEETERS	Jean	Front commun SDF	frontcommun sdf@hotmail.com
PERDAENS	Annette	Wolu-Services, Centre social CASG	aperdaens@lastrada.brussels
POLAT	Nilüfer	CGSLB-ACLVB	nilufer.polat@aclvb.be
PONCIN	Nicolas	InforGazElec	npo@gazelec.info
POTTIER	Emmanuelle	Observatoire bruxellois de l'emploi	epottier@actiris.be
REYNAERT	Jean-François	Panel Démographie Familiale, Ulg	-
ROESEMS	Truus	Wijkgezondheidscentrum MediKuregem	truus.roesems@medikuregem.be
ROGER	Noémie	chef de cabinet de Monsieur Spinette	nrog@cpasstgilles.irisnet.be
RWUBU	Miguel	OBS	mrwubu@ccc.irisnet.be
SAELENS	Isaac	Chez Nous-Bij Ons	littlestaelens@gmail.com
SAHIN	Eva	CGSLB-ACLVB	eva.sahin@cgsלב.be
SALAH	Marie-Hélène	Question Santé asbl	marie.helene@questionsante.org
SAMII	Yahyâ	La Strada	ysamii@lastrada.brussels
SEMAL	Eric	Coordination de l'Action Sociale de Schaerbeek (CASS) - CPAS Schaerbeek	Eric.Semal@cpas-schaerbeek.be
SENHADJI	Khadija	Observatoire bruxellois de l'emploi	ksehadji@actiris.be
SERRE	Alexia	Fédération des Services Sociaux	Alexia.Serre@fdss.be
SKA	Valérie	Espace social Télé service	valerie.ska@tele-service.be
SLAUKO	Pascale		pascale.slauko@skynet.be
SLEGTEN	Véronique	CPAS Berchem-Sainte-Agathe	vslegten@cpas-ocmwberchem.brussels
SOURDEAU	David	RÉSEAU BELGE DE LUTTE CONTRE LA PAUVRETÉ asbl	david.sourdeau@bapn.be
SPINETTE	Jean	Président du CPAS de Saint-Gilles	jspi@cpasstgilles.irisnet.be
TALON	Jocelyne	SPP Intégration Sociale	jocelyne.talon@mi-is.be
TRIFAUX	Christelle	Service droit des jeunes - BADJ asbl	-
VAN CAMPENHOUT	Thierry	Administration Communale de Saint-Gilles	tvancampenhout@stgilles.irisnet.be
VANDENBOSCH	Agnès	CPAS – OCMW Molenbeek	agnes.vandenbosch@publilink.be

VANDERKEERSSEN	Nicolas	CPAS de Saint-Josse-ten-Noode	nicolas.vanderkeerssen@cpassjtn.irisnet.be
VEINSTEIN	Matthieu	ULB	mveinste@ulb.ac.be
VINIKAS	Bruno	Forum – Bruxelles contre les Inégalités	bruno.vinikas@skynet.be
VITALI	Rocco	Cabinet C. Fremault	rvitali@gov.brussels
VOSSSEN	Marion	Mutualité socialiste du Brabant - service études	Marion.Vossen@fmsb.be
WILLEMS	Gudrun	Vlaamse Gemeenschapscommissie - STEDELIJK BELEID WELZIJN,GEZONDHEID EN GEZIN	gudrun.willems@vgc.be
YANNART	Melody	OBS	myannart@ccc.irisnet.be

Synthese van de rondetafel

BRUSSELS ARMOEDERAPPORT 2016

Het rondetafelgesprek wordt tweejaarlijks georganiseerd naar aanleiding van de publicatie van het thematisch rapport dat deel uitmaakt van het Armoederapport van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Bij dit rondetafelgesprek brengt men de Brusselse parlementsleden en ministers, de lokale beleidsmakers van de gemeentebesturen en OCMW's, de sociale partners, betrokkenen bij de problematiek, de besturen en andere belanghebbenden bijeen.

Het gesprek maakt het mogelijk een debat te voeren over de conclusies van het rapport en mogelijke aanbevelingen te formuleren. In 2017 ging het debat om het thema 'Inzichten in non take-up van de sociale rechten en in sociale onderbescherming in het Brussels Gewest'. Het debat draaide rond de voorstelling van bepaalde bijdragen uit 'Gekruiste blikken' en enkele beleidsmaatregelen die zouden kunnen voortvloeien uit de vaststellingen van het thematisch rapport uit 2014.

Die mogelijke beleidsmaatregelen kunnen een uitgangspunt vormen voor het parlementair debat, maar kunnen ook het overheidsoptreden voor de opgevoerde strijd tegen armoede en ongelijkheid helpen sturen.

Deze samenvatting van het rondetafelgesprek is gebaseerd op enkele vaststellingen en aanbevelingen die voortvloeien uit de voorstelling van degenen die de 'Gekruiste blikken' hielpen opstellen en op enkele reacties van de deelnemers.

<https://www.ccc-ggc.brussels/nl/observatbru/accueil>

Dit document is ook beschikbaar in het Frans.

Ce document est également disponible en français sous le titre :
"Synthèse de la table ronde. Rapport bruxellois sur l'état de la pauvreté 2016"